

Mòdul 1

AGENDA 2030 I ODS, CONCEPTUALITZACIÓ

Aquest curs i els seus continguts han estat realitzats amb el suport financer de la Vicepresidència i la Conselleria de Serveis Socials, Igualtat i Habitatge. El contingut dels mateixos és responsabilitat exclusiva de Fad Juventud i no reflecteix necessàriament l'opinió de la Generalitat Valenciana.

AUTORIA DELS TEXTOS:

Nerea Álvarez Seguí

COORDINACIÓ:

Mar Herranz Mateos (FAD)

Esther Pérez Palao (FAD)

TRADUCCIÓ, REVISIÓ I ADAPTACIÓ AL VALENCIÀ:

Manuel Gil Fernández

DISSENY I MAQUETACIÓ:

Dynamium

FINANÇAT PER:

Un projecte de la Fundació Fad Juventud, 2024

ÍNDEX

01. Fonamentació del mòdul	4
02. Introducció a l'Agenda 2030 i els reptes globals	7
Què són els ODS?	7
Els reptes del segle XXI	9
El paper de l'educació en l'assoliment dels ODS	9
03. L'efecte papallona en els ODS	13
L'efecte papallona en els ODS	14
04. Relació entre els ODS i els objectius de l'educació. EpCG i la LOMLOE	17
05. La importància de baixar els ODS al nostre context	22
06. La pràctica: els ODS a l'aula	24
07. Annex	26

01. FONAMENTACIÓ DEL MÒDUL

No hem d'oblidar **d'on parteixen aquests ODS**, ni com es va idear la Declaració de Drets Humans. Tot naix d'un context, i per això cal ampliar la nostra mirada i, encara que l'Agenda 2030 ens servisca de base, no hem de deixar de ser crítics i crítiques amb el seu plantejament.

Cal entendre que **hi ha tantes realitats com societats i persones**; per tant,

tenir present que aquests objectius parteixen d'una visió, de nou, etnocèntrica (visió occidental, eurocèntrica) és clau per a mirar-los des d'una perspectiva crítica i adonar-se que moltes de les metes no aspiren a ser realitzables o la seua realització tal com es planteja pot entrar en conflicte amb altres.

En alguns casos, pareixen metes poc aterrades, però la crítica més gran és

que estan pensades des d'una perspectiva **reduccionista i contradictòria**. Per exemple, l'Objectiu 16 compromet tots els estats a “promoure societats pacífiques”, però molts dels països signants són els principals venedors d'armes del món.

Els països «desenvolupats» mesuren el progrés i projecten aquests objectius com a **models a seguir pels «més pobres»**. Si mirem l'Objectiu 12, la meta 12.1 parla d'“aplicar models de producció i consum sota el lideratge dels països desenvolupats”, quan el model d'aquests és sinònim d'insostenibilitat (FUHEM, 2019).

Així, el primer objectiu d'aquest mòdul va més enllà de conèixer **quins són aquests objectius i les seues metes**, que podem llegir en una pàgina web i veurem en un vídeo a continuació. En aquest mòdul, volem establir una **reflexió conjunta sobre els reptes a què intenten respondre i la seua dimensió**, del local al global, des d'una visió crítica. Aprendre a tenir-los com a referents, però llegir-los des dels diferents contextos a què ens enfrontem.

A més, partim del fet que cadascun d'aquests 17 ODS està **relacionat amb la resta, no són propostes estanques**. El segon objectiu que ens proposem, per

tant, és traslladar aquesta visió **holística i interdisciplinària** de cadascun.

El tercer objectiu d'aquest mòdul és **traslladar al context de l'aula** el treball amb els ODS, de nou des d'una **perspectiva oberta** a crear sinergies entre les diferents problemàtiques que plantegen i les àrees del **currículum pedagògic**.

Finalment, veurem que davant la primera impressió que donen aquests ODS de ser massa ambiciosos perquè puguem assolir-los en només sis anys, sí que podem **plantar llavors des de l'àmbit escolar** perquè les generacions futures siguin **ciutadans i ciutadanes amb una visió crítica** i se senten **amb el poder per a transformar el seu entorn** cap a un món més amable.

La **LOMLOE** té com a perfil d'eixida **formar persones preparades per a enfrontar-se als reptes del segle XXI**. En revisar les competències de la llei, veiem que estan vinculades als **temes centrals que marquen els ODS**: desenvolupament sostenible, crear aliances, treballar de forma col·laborativa, eliminar estereotips i prejudicis i promoure la pau.

L'Agenda 2030 ens ajudarà a tenir un **marc de referència** sobre els diferents enfocaments que cal atendre per a mirar el nostre **món globalitzat** i introduir-los

de **manera interdisciplinària** a l'aula des de les diferents àrees de coneixement on treballem mitjançant **metodologies** com l'ABP, l'experimentació, la

investigació-acció, el joc, l'storytelling, etc. El professorat és un agent multiplicador per a impulsar una nova societat que pose de nou la vida al centre.

«Una bona part dels reptes que tenim al davant, sobretot en educació, de manera claríssima, és aprendre a posar en diàleg diferents sabers i a entendre que la realitat no la pots mirar només des d'un costat, sinó que l'has de mirar des de diferents costats»
(Herrero, 2022).

02. INTRODUCCIÓ A L'AGENDA 2030 I ELS REPTES GLOBAIS

QUÈ SÓN ELS ODS?

El 2015, a la Cimera de les Nacions Unides sobre el Desenvolupament Sostenible a Nova York, tots els estats membres de les Nacions Unides, més de 150 països, van aprovar 17 Objectius com a part de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible.

Aquests succeïen als anteriors Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM). L'objectiu: “trobar noves maneres de millorar la vida de les persones

del món, erradicar la pobresa, promoure la prosperitat i el benestar per a tot el món, protegir el medi ambient i lluitar contra el canvi climàtic” (Nacions Unides, 2015).

Vídeo introductori

ELS REPTES DEL SEGLE XXI

Les diferents crisis i desafiaments globals a què ens enfrontem s'estenen a tot el globus:

ELS REPTES DEL SEGLE XXI

Les diferents crisis i desafiaments globals a què ens enfrontem s'estenen a tot el globus: **Crisi econòmica, Crisi alimentària, Crisi sanitària, Crisi climàtica, Guerres, Conflictes.**

Estem davant d'una crisi sistèmica i els ODS plantegen 169 metes per a enfrontar-s'hi. En aquest moment ens trobem quasi a l'equador i encara que hi ha hagut xicotets avanços, no s'està progressant a la velocitat ni a l'escala necessàries.

EL PAPER DE L'EDUCACIÓ EN L'ASSOLIMENT DELS ODS

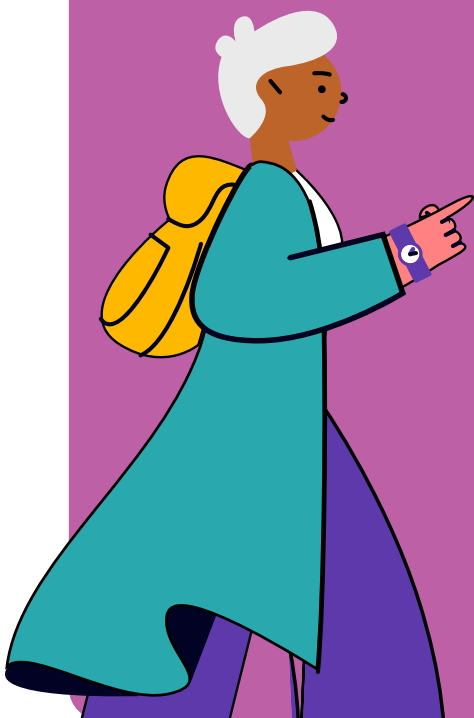
Com acabem de veure al vídeo, l'educació té un espai reservat dins dels ODS. L'Objectiu 4: Educació de Qualitat proposa garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge per a tot el món.

Dins l'ODS4, destaquem la meta següent:

D'ací al 2030, assegurar que tots els alumnes adquireixen els coneixements teòrics i pràctics necessaris per a promoure el desenvolupament sostenible, entre altres, mitjançant l'educació per al desenvolupament sostenible i els estils de vida sostenibles, els drets humans, la igualtat de gènere, la promoció d'una cultura de pau i no-violència, la ciutadania mundial i la valoració de la diversitat cultural i la contribució de la cultura al desenvolupament sostenible.

«Exemple per a treballar a l'aula: has vist com s'omplin les papereres a l'esplai? Això és suficient per a treballar molts ODS: malbaratament alimentari (ODS2), model de producció i consum (ODS12), pensar en espais de convivència més nets i sostenibles (ODS11), accions pel clima (ODS13) o protecció dels nostres ecosistemes (ODS15). Ara tu! Quines idees se t'acudeixen?»

Així mateix, «l'educació és crucial Així mateix, «l'educació és crucial per a transformar la nostra manera de pensar i actuar en pro de la sostenibilitat i ha de facilitar als alumnes els coneixements, habilitats, valors i actituds que els empoderen per a contribuir al desenvolupament sostenible» (Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, Subdirecció General de Documentació i Publicacions, 2024).

Com a professorat, l'EDUCACIÓ és una eina a través de la qual podem impulsar una manera de pensar i actuar que pose en el punt de mira la sostenibilitat i els drets humans a l'hora de triar els nostres estils de vida.

Per a tancar aquesta introducció, presentem dos enfocaments pedagògics interessants:

1. Educació per al Desenvolupament Sostenible (EDS)

Educació per al desenvolupament sostenible basada en una pedagogia transformadora orientada a l'acció. Per ara, només veurem la seua definició, ja que al mòdul 4 parlarem en profunditat del 'DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE'.

Segons la *Guiad'Educació per als Objectius de Desenvolupament Sostenible: Objectius d'aprenentatge de la UNESCO* (2017):

“L’EDS s’orienta a empoderar i motivar l’alumnat perquè esdevinga part d’una ciutadania sostenible i activa, capaç de pensar críticament i de participar en la formació d’un futur sostenible”.

Aquest enfocament pedagògic està centrat en l’estudiantat. L’alumnat construeix el seu itinerari **d’aprenentatge de manera activa, a partir del seu context social i educatiu** i amb l’acompanyament del professorat com a facilitador del procés. A més, es té molt present que els estudiants participen de reflexions, experimenten o s’involucren en accions (**aprenentatge-servei o aprenentatge-acció**).

Per descomptat, totes les accions o experiències lligades a objectius de transformació o canvi han de conduir a **empoderar l’alumnat** perquè se senta part de la transició cap a formes de vides més sostenibles i que comporten la consecució de les metes marcades per l’Agenda 2030.

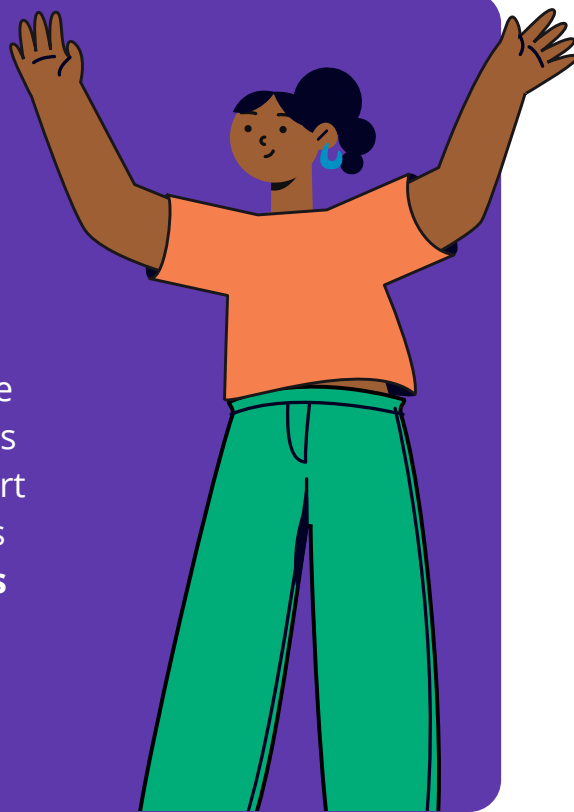
2. Educació per a la Ciutadania Global (EpCG)

Educació per a la Ciutadania Global es complementa amb la perspectiva que planteja l’EDS, centrada en la sostenibilitat ambiental, i té en compte una gamma de temes socials, polítics i econòmics, no només relacionats amb el desenvolupament sostenible, sinó també amb preparar l’estudiantat per a participar activament a la societat, tant a escala local com global. Així, aquest concepte ens connecta amb aquest lema tan conegut, que s’ha atribuït a diferents autors durant el segle XX:

*Pensa global,
actua local*

A més, moltes entitats socials promouen aquest enfocament com a motor de canvi a l’àmbit educatiu i com a treball conjunt de les ONG amb el professorat per a introduir les temàtiques de drets humans, sostenibilitat, gènere i d’altres que marquen l’Agenda 2030.

L'Educació per a la Ciutadania Global s'entén com un procés educatiu que aspira a generar una **consciència crítica i transformadora**, que connecte el local amb el global, que té en compte les múltiples identitats que configuren l'ésser humà, en què les persones es reconeguen com a part dels problemes, però també de les solucions, i es veguen com a **agents de canvi que busquen la justícia social** (FAD, 2021).

«Coneixes alguna acció del teu entorn que responga a aquest lema?

Pot ser una inspiració per a l'alumnat!»

VEURE ENLLAÇ

03. VIVIM EN UN MÓN GLOBALITZAT

Tal com hem avançat en la fonamentació d'aquest mòdul, no només volem conèixer bé els ODS i portar-los a l'aula, sinó fer-ho sempre des d'una mirada crítica.

Saps com funciona l'efecte papallona? De segur que n'has sentit parlar o has vist la pel·lícula amb aquest títol.

<https://youtu.be/YiztA4Sz6pE?si=W-MuLfEg4VFjIBGLo>

El fenomen és un concepte dins de la teoria del caos , que va encunyar el matemàtic i meteoròleg nord-americà Edward N. Lorenz. La teoria diu que el simple aleteig d'una papallona en una part del món pot desencadenar una sèrie d'esdeveniments que provoquen a l'altra banda un esdeveniment de gran magnitud com un terratrèmol, per exemple.

Els ODS no escapen d'aquest efecte. Podem provocar millores en una part del planeta, però sense un pensament global, potser estem fent mal a l'altra part amb aquesta mateixa millora. D'igual manera, canvis al nostre entorn poden ser el detonant per a millorar la vida d'altres persones en una altra part del món. Els ODS són interdependents i les metes que plantegen estan interrelacionades entre les seues dimensions: ambiental, social, política i econòmica.

L'EFFECTE PAPALLONA EN ELS ODS

La interdimensió dels ODS ens obliga a tenir en compte que aconseguir-ne un pot comprometre d'altres de manera positiva i negativa. Vegem-ne alguns exemples positius i negatius, per a integrar aquesta qualitat inherent dels Objectius de Desenvolupament Sostenible:

EFFECTES NEGATius

Renovables vs. mineria al Sud

Podem augmentar l'ús de les renovables (ODS 7), però per a això necessitarem extraure més recursos minerals com el coltan, l'or, el liti, el coure, etc. Això comporta molts conflictes socials en comunitats camperoles dels països extractors (ODS 16), genera més desigualtat (ODS 10) i, per descomptat, afecta la vida i els ecosistemes terrestres (ODS 15). En una part del planeta promovem l'ús d'energies renovables establint una acció positiva per a la lluita contra el canvi climàtic (ODS 13), però al mateix temps tota aquesta acció té un efecte contrari.

Continuar llegint: <https://ctxt.es/es/20220801/Firmas/40224/Martin-Lallana-mineria-urbana-reciclaje-minerales-metales-crisis-ecologica-transicion-ecologica.htm>

Continuar llegint: <https://avispa.org/transicion-hacia-energias-renovables-demanda-mayor-explotacion-minera-en-el-sur-global/>

Creixement econòmic vs. drets laborals

Un país en desenvolupament comença a augmentar les seues exportacions de productes agrícoles i ramaders, i crea aliances mercantils amb altres països (ODS 17), però la riquesa no va per a la majoria de la població, sinó per a uns pocs empresaris, de forma que es fomenten indústries que es nodreixen del treball precari i augmenten les desigualtats (ODS 8 i 10). A més, es fomenten l'agricultura intensiva i els monocultius (ODS 12), que comporten la desertificació del sòl i l'esgotament ràpid de recursos aquífers. Això va acompanyat de l'ús de fertilitzants i pesticides que fan malbé els ecosistemes de l'entorn i, per tant, contaminen i afecten la salut de les persones (ODS 3, 6 i 15).

Vídeo: https://youtu.be/5kpYPW-G3OKs?si=s3z9MhiOQgeu9B_o

EFFECTES POSITIUS

Estalvi energètic = Efecte positiu en múltiples ODS

L'estalvi energètic, allargar la vida dels aparells elèctrics, l'ús d'aparells tecnològics o la descàrrega de dades de forma conscient i responsable són accions de lluita contra el canvi climàtic (ODS 7 i 13) que clarament influeixen de manera positiva en múltiples ODS, però, a més, no

demanen nous recursos (decreixement). En conseqüència, afavoreixen la col·laboració amb economies locals a zones rurals, que al contrari serien territoris expropiats per a destinar a indústries extractives, entre altres impactes socials i ambientals.

Consum responsable i producció sostenible = Salut

El consum d'aliments de proximitat redueix les emissions de CO₂, però també fomenta un altre tipus de model agroalimentari més sostenible i ajuda a enfortir el sector agrícola local (ODS 3, 12, 13, 15, etc.). Per descomptat, influeix en molts dels altres ODS, com el número 2, ja que consumir aliments de temporada ajuda a millorar la nutrició.

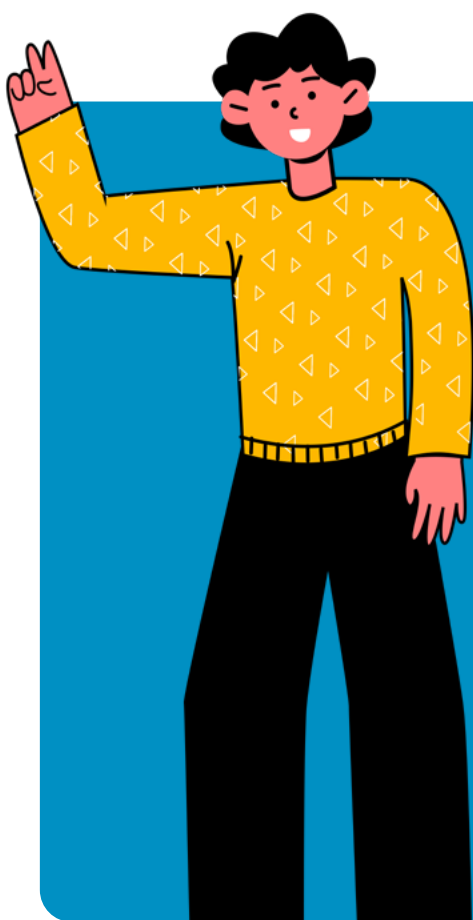
Consum conscient = Qualitat de vida de les persones i el planeta

La decisió de no consumir moda de forma tan freqüent com ens incita la indústria als països del «Nord global» pot evitar que continue estenent-se per altres països una indústria que és molt contaminant i que fomenta males condicions per a moltes dones que hi treballen, que creen desigualtats socials i precarietat (ODS 5, 8 i 10). Consumir menys moda també contribuirà a reduir impactes greus en la natura a moltes àrees d'Àsia, on la contaminació dels rius per la producció tèxtil és un problema (ODS 6, 12, 13, 15).

Educació de qualitat = Treball decent, més salut, sostenibilitat

Invertir en una educació de qualitat (ODS 4) a països empobrits pot ser la solució per a l'accés a altres oportunitats laborals de dones i persones en situació d'exclusió social (ODS 5, 8 i 10).

Això millora la qualitat de vida i la salut i, a més, a través de l'educació es pot transmetre una consciència ecosocial que impulse ciutats i economies més sostenibles (ODS 11 i 12).

«Això només són exemples de com triar les accions per a aconseguir els ODS requereix pensar més enllà del nostre context local i veure com aquest EFECTE PAPALLONA pot influir a escala global. T'anime a observar amb atenció la imatge dels 17 ODS, pensar en una acció i estudiar com es relacionen els uns amb els altres»

04. RELACIÓ ENTRE ELS ODS I ELS OBJECTIUS DE L'EDUCACIÓ. EPCG I LA LOMLOE

Per a anar apropant-nos al treball a l'aula, a continuació farem la connexió entre els ODS, **l'Educació per a la Ciutadania Global i els objectius que marca la LOMLOE.**

El currículum actual se centra en **l'aprenentatge competencial**, posant més

èmfasi en el **desenvolupament personal i social de l'alumnat**, i menys en l'adquisició de continguts teòrics.

Les competències no s'ensenyen de manera directa, sinó que s'entenen com a processos en què l'alumnat juga un paper actiu. Així, s'aspira a un aprenen-

tatge que s'adquireix sobretot mitjançant **l'experiència i la reflexió**. Aquest enfocament permet un creixement personal de l'alumnat més enllà de l'acumulació de coneixements; és una formació per a tota la vida, de continuïtat. El professor esdevé un guia i facilitador del procés.

Les **competències clau**, segons marca el decret, són els exercicis que es consideren imprescindibles perquè l'alumnat pugui progressar amb garanties d'èxit en el seu itinerari formatiu i **afrontar els reptes i desafiaments principals a escala global i local**.

Aquests desafiaments, esmentats al Perfil d'eixida del Decret 106/2022, estan marcats per l'Agenda 2030, com ja haureu notat, i estan relacionats amb el desenvolupament sostenible, el consum responsable, la consciència ecosocial i d'equitat, la democràcia i la justícia social.

Aquesta perspectiva va totalment sincronitzada amb la idea de **generar una ciutadania activa i transformadora (EpCG)** que camine cap a les metes que ens proposen els ODS, o bé, si no a metes tan ambicioses, **a impulsar nous estils de vida més sostenibles**, més respectuosos amb la vida de les persones i del planeta, que prioritzen els drets humans i de la Terra.

Els **objectius del currículum de l'etapa primària**, per posar algun exemple que mostre més clarament l'alineació amb els ODS, diuen així (Decret 106/2022):

Objectiu 1

"Conèixer i apreciar els valors i les normes de convivència, aprendre a obrir d'acord amb aquestes de manera empàtica, preparar-se per a l'exercici actiu de la ciutadania i respectar els drets humans, així com el pluralisme propi d'una societat democràtica".

Objectiu 2

“Adquirir habilitats per a la resolució pacífica de conflictes i la prevenció de la violència”.

Objectiu 3

“Conèixer, comprendre i respectar les diferents cultures i les diferències entre les persones des d'una perspectiva crítica, la igualtat de drets i oportunitats d'homes i dones i la no discriminació de persones per motius de gènere, cultura, ideologia, ètnia, orientació o identitat sexual, religió, diversitat funcional o altres condicions”.

Objectiu 4

“Desenvolupar hàbits de consum responsable en el context de l'educació per a la sostenibilitat i la protecció del medi ambient, en el camí cap a la transició ecològica”.

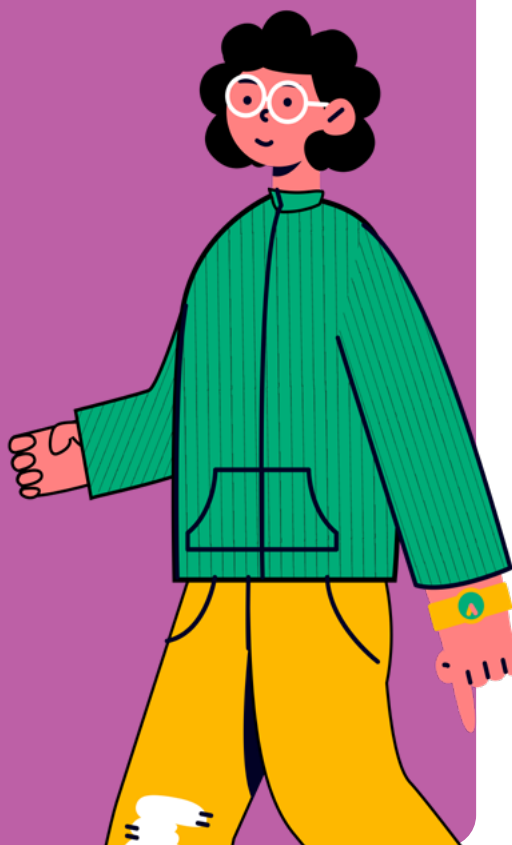
Aquesta visió cal anar aterrant-la, així que us convidem a descarregar la guia que ha creat la UNESCO (2017): Educació pels Objectius de Desenvolupament Sostenible. Objectius d'aprenentatge que, a partir de la pàgina 12, relacionen cadascun dels ODS amb exemples d'objectius d'aprenentatge perquè serviquen com a detonadors de la creativitat i puguem introduir els ODS a les nostres programacions didàctiques:

Educació per als Objectius de Desenvolupament Sostenible: Objectius d'aprenentatge - UNESCO (2017).

ODS 2. FAM ZERO

- **Objectiu d'aprenentatge cognitiu:** L'alumnat comprén la necessitat d'una agricultura sostenible per a combatre la fam i la malnutrició a escala mundial i coneix altres estratègies per a combatre la fam, la malnutrició i les dietes deficientes.
- **Objectiu d'aprenentatge socioemocional:** L'alumnat és capaç de crear una visió per a un món sense fam ni malnutrició.
- **Objectiu d'aprenentatge conductual:** L'alumnat és capaç d'avaluar i implementar accions personals i a escala local per a combatre la fam i promoure l'agricultura sostenible.
- **Tema suggerit per a l'ODS:** Conceptes i principis de l'agricultura sostenible, incloent-hi pràctiques resistents al clima, agricultura orgànica, agricultura biodinàmica, permacultura i silvicultura.
- **Exemples de mètode d'aprenentatge:** Organitzar excursions i visites a llocs on es practique l'agricultura sostenible.

«En resum, generant una ciutadania transformadora, amb potencial de canvi i visió crítica, estem caminant cap a la consecució dels ODS = Concepte Educació per a la Ciutadania Global»

La **UNESCO (2017)** ens especifica a la guia que **cal fomentar les següents competències** per a tenir èxit en la consecució dels ODS. Moltes es poden trobar entre les competències clau i específiques de la LOMLOE.

- ▶ **Pensamiento sistémico:** *Habilitat per a reconèixer que tot està relacionat..*
- ▶ **Anticipación:** *Capacitat per a crear escenaris futurs probables i desitjables.*
- ▶ **Valores:** *Aprendre a reflexionar sobre les diferents normes i valors lligats a l'acció.*

- ▶ **Actitud estratégica:** *Habilitat per a desenvolupar solucions individuals i col·lectives.*
- ▶ **Colaboración:** *Assumir la importància treballar en grup per a aconseguir canvis.*
- ▶ **Autoconciencia:** *Aprendre a avaluar el propi rol dins la societat local i global.*
- ▶ **Pensamiento crítico:** *Qüestionar aspectes externs i interns per a adoptar postures pròpies.*
- ▶ **Resolución de problemas:** *Visió per a cercar solucions equitatives i sostenibles.*

05. LA IMPORTÀNCIA DE BAIXAR ELS ODS AL NOSTRE CONTEXT

Com ja hem dit, **els ODS no són només acords internacionals** que serveixen de marc, sinó que **són el nostre horitzó per a treballar els reptes globals** que ens envolten i promoure una ciutadania crítica i predisposada al canvi dins del nostre context: l'aula.

No hi ha una fórmula concreta, el que busquem és aportar coneixements que generen actituds de canvi. Vegem, per tant, un vídeo inspirador:

<https://www.youtube.com/watch?v=-GaRpIBj5xho>

«Tots els ODS estan relacionats i són processos. Són el nostre horitzó cap on caminar. ¡No et perdes la quantitat de recursos que ofereix l'OPERACIÓ RUBIK!»

06. LA PRÀCTICA: ELS ODS A L'AULA

En aquest apartat ens introduïm ja a la pràctica, així que volem oferir-te una mena de decàleg a tall de llista de control perquè sempre la tingues present a l'inici del curs i quan elabores la programació didàctica. També es pot extrapolar a una activitat o a una situació d'aprenentatge.

- **Integració dels ODS.** Cada unitat didàctica o contingut de la programació didàctica té relació amb un o més ODS.
- **Visibilitat.** S'ha elaborat una presentació dels ODS per a l'alumnat i els materials per a decorar la classe i que així l'alumnat els tinga presents.
- **Situacions d'aprenentatge.** Els ODS són l'eix transversal per a crear les situacions d'aprenentatge (SA).

► **Aprenentatge actiu.** Els ODS es plantegen en la programació didàctica o SA com una pregunta, un repte o desafiament perquè l'alumnat cree un aprenentatge significatiu i se situe com a protagonista a la recerca de respostes i solucions.

► **Pensament crític.** No només s'han explicat els diferents ODS, es fomenta el debat i la reflexió crítica sobre els desafiaments globals que aborden.

► **Aprenentatge vivencial.** El vincle es crea no només teòricament sinó mitjançant activitats experiencials, tenint en compte que s'hi integren cos, emocions i assimilació.

► **Enfocament.** A les classes s'integra l'enfocament d'EpCG, i s'hi estableixen converses i accions sobre justícia social, equitat, drets humans i sostenibilitat en relació amb els ODS.

► **Participació activa.** L'alumnat té un rol actiu en els debats, les reflexions i les accions fetes a l'aula en relació amb els ODS.

► **Interdimensió dels ODS.** A les activitats relacionades amb temàtiques dels ODS es té en compte el treball de com decisions locals influeixen a escala global.

► **Rúbriques.** A les rúbriques o criteris d'avaluació es tenen en compte criteris que mesuren la comprensió i l'assimilació dels ODS.

► **Avaluació contínua.** L'avaluació de la comprensió i l'aplicació dels valors o accions sobre els ODS és contínua i com a docent es revisa contínuament l'estratègia per a actualitzar i millorar l'enfocament educatiu.

«Compleixes totes aquestes afirmacions?

Doncs ja eres expert/a en l'aplicació dels ODS!»

ANNEX

Exemples de
dinàmiques per a
treballar els ODS a
l'aula.

A continuació, alguns exemples per a treballar els Objectius de Desenvolupament Sostenible en l'aula de diferents nivells educatius. Són només una mostra, ja que hi ha milers de formes més de treballar amb els temes que aquesta Agenda 2030 ens proposa: l'escenificació, la investigació, el rol-playing, la generació de debat, intervencions més creatives, la decisió d'involucrar-se en el treball amb entitats o convidar-les a donar un taller a l'alumnat, la visita a projectes, iniciar un

hort escolar, o un projecte per a reverdir el pati, etc.

De nou, vos recordem que consultant el **catàleg que ofereix l'Operació Rubik** creat per la Coordinadora Valenciana d'ONGD podeu trobar moltes opcions orientades per al seu ús a l'aula, així que no oblideu aquest recurs, podeu trobar l'enllaç a l'apartat 'Banc de recursos':

ALUMNAT: Infantil

DINÀMICA: El cicle de l'aigua

ODS: ODS nº 6 i 13

OBJECTIUS:

- ▶ Conèixer el cicle de l'aigua
- ▶ Sensibilitzar per a potenciar un consum de l'aigua responsable
- ▶ Despertar la curiositat sobre el funcionament dels ecosistemes

DESENVOLUPAMENT:

1. Preparar materials: Colorant blau, una bossa de plàstic transparent amb tancament hermètic per cada xiquet o xiqueta (també es pot fer per grups), una gerra d'aigua, cinta adhesiva, retoladors permanents i dibuixos del cicle de l'aigua.
2. Comença un diàleg amb l'alumnat: d'on ve l'aigua?
3. Explica a l'alumnat el cicle de l'aigua d'una manera adaptada per a la seua edat mitjançant dibuixos, com si fos un viatge que va dels rius, la mar, als núvols, l'atmosfera, i després torna a caure.
4. Reparteix una bossa per a cadascú.
5. Convida'ls a dibuixar el cicle de l'aigua a la bossa amb els permanents: un sol en la part superior, núvols al mig, i un riu o mar en la part inferior.
6. Ompli la bossa un terç amb aigua (sense arribar al dibuix dels núvols) i el colorant i tanca-la hermèticament.
7. Enganxa les bosses a les finestres amb la cinta adhesiva, prop d'on entra el sol.
8. En els dies següents els xiquets veuran com es recrea el cicle de l'aigua a la bossa: les gotes començaran a aparèixer en la part dels núvols dibuixats i a caure com la pluja.
9. Per a acabar, es pot parlar sobre la importància de no malgastar l'aigua i algunes pautes per a reduir-ne el consum.

ALUMNAT: Primària

DINÀMICA: Crea un pòster de solucions contra el canvi climàtic.

ODS: ODS nº 13

OBJECTIUS:

- ▶ Empoderar l'alumnat i introduir-los en l'activisme.
- ▶ Conèixer més sobre el canvi climàtic i les seues causes.
- ▶ Sensibilitzar la resta del centre escolar amb cartells plens d'accions que ajuden a revertir els efectes del canvi climàtic.

DESENVOLUPAMENT:

1. Visionar el vídeo 'La coses petites' del Banc Europeu d'Inversions (2023).
2. Forma diversos grups en l'aula perquè treballen en equip per a generar una llista de xicotetes accions que generen un canvi en el seu dia a dia.
3. Dissenya amb el llistat un pòster atractiu i visual.
4. Exposició dels diferents pòsters creats per cada equip. Penja'ls als passadissos del centre perquè la resta d'alumnat pugui veure'ls.

El professorat pot complementar al final de les exposicions amb altres solucions que no hagen sorgit. Per exemple: menjar aliments de proximitat.

Idea: A nivell teòric es pot introduir la teoria del decreixement (en el mòdul 4 pots veure'n més informació).

ALUMNAT: Primària i secundària

DINÀMICA: Actuant per a donar a conèixer

l'Agenda 2030 sigues part de la solució!

ODS: Agenda 2030

OBJECTIUS:

- ▶ Donar a conèixer els ODS i les seues metes a la comunitat educativa.
- ▶ Involucrar l'alumnat en el seu aprenentatge i consecució.

DESENVOLUPAMENT:

1. Explicar i donar a conèixer els ODS a l'alumnat. Es pot utilitzar el vídeo presentat en la introducció.
2. Establir equips i repartir entre ells els 17 ODS. Cada equip investiga i aprofundeix en els que li han tocat.
3. Els equips pensaran accions per a ser part de la consecució de cadascun dels ODS que tinguen assignats.
4. A partir de tot aquest treball d'investigació i reflexió, crearan un guió de vídeo representant les diverses solucions.
5. Es gravaran i es difondran per totes les aules.

Exemple: El CEIP Les Comes amb la Fundació Musol (2021) ha creat una sèrie mitjançant aquesta dinàmica. Mira un dels vídeos com a inspiració: <https://www.youtube.com/watch?v=d3i6oObfO78>

ALUMNAT: Secundària i batxillerat

DINÀMICA: Relats sobre els reptes que marca l'Agenda 2030

ODS: Agenda 2030

OBJECTIUS:

- ▶ Profunditzar en les diferents temàtiques que marca l'Agenda 2030.
- ▶ Inspirar l'alumnat a realitzar accions de sensibilització.
- ▶ Promoure la creativitat i la conscienciació entorn dels temes que marca l'Agenda 2030.

DESENVOLUPAMENT:

1. Sabem que els pòdcasts estan de moda. Així, presentem a l'alumnat la sèrie de pòdcasts Relats ecotòpics d'Ecotopies publicada a El Salto diari. Ho presentarem amb el capítol de 'Turisme decreixentista', ja que el relat se centra en el personatge d'una alumna i la seua professora: <https://www.elsaltodiario.com/ecotopias/turismo-decrecentista>
2. Separem l'aula per parelles o trios. Demanem que trien un capítol de la sèrie de pòdcasts i escolten el relat.
3. Una vegada escoltat, sol·licitem que, sobre el tema del relat, siguin capaços de pensar en els ODS que hi estan involucrats.
4. Ara, una vegada seleccionats aquests ODS, demanarem que facen el seu propi relat sobre les temàtiques que aborden, tal com el pòdcast que han escoltat.
5. Per últim, poden presentar-lo en un àudio gravat i editat tipus pòdcast, que escoltarem posteriorment a l'aula, o podran llegir-lo en veu alta el dia de presentacions.

Adaptació: Es dona l'opció analògica i digital per a evitar la bretxa digital o tecnològica que pot haver-hi dins de l'aula.

ALUMNAT: Secundària, batxillerat i FP

DINÀMICA: Cinefòrum: Okja de Bong Joon-ho (2017).

Transició alimentària.

ODS: ODS nº 2, 12, 13 i 15

OBJECTIUS:

- ▶ Conèixer els impactes del model alimentari actual.
- ▶ Profunditzar en la necessitat d'una transició alimentària.
- ▶ Conèixer més a fons els ODS relacionats.

DESENVOLUPAMENT:

1. Presentar els ODS que es treballaran i les seues metes. Es poden donar alguns exemples d'impactes globals associats.
2. Veure la pel·lícula. En aquest cas, ens centrem en la necessitat de transitar cap a un model alimentari més respectuós no sols amb la salut de les persones, sinó també amb el planeta i la resta d'éssers que l'habiten. **Okja** de Bong Joon-ho (2017) és una pel·lícula que narra la història d'una xiqueta que lluita per salvar la seua mascota, un porc gegant genèticament modificat d'una corporació multinacional. Es posa en evidència la problemàtica de la producció industrial d'aliments.
3. Diàleg. Establir un diàleg en què puguem comentar la pel·lícula mitjançant preguntes que servisquen com a detonant per al debat.
4. Propostes i solucions entre tots que estiguen lligades a la consecució dels ODS relacionats amb l'alimentació i el model agroalimentari industrial actual.
5. Concepte de **sobirania alimentària i els seus principis** com a model cap al qual caminar.

Suggeriments: Es pot centrar la dinàmica en altres transicions ecològiques canviant la pel·lícula. Per exemple: Energètica. **Alcarràs** de Carla Simón (2022) en què una família d'agricultors s'enfronta a la pèrdua de la seua terra a causa de la instal·lació de panells solars. El debat està en l'equilibri de l'avanç de les energies renovables i la protecció de les comunitats locals i el sector agrari, un món rural viu.

FINANÇAT PER:

GENERALITAT
VALENCIANA
Vicepresidència Primera i
Conselleria de Serveis Socials,
Igualtat i Vivenda

UN PROJECTE DE:

fad
Juventud